44րդ ՏԱՐԻ ԻԶՄԻՐ ՇԱԲԱԹ 26 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1883 ԹԻՒ 1246

ԱՐՇԱԼՈՅՍ ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ

Հատը 3 մէթալիք Իզմիրի մէջ | ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ԵՒ ՇԱԲԱԹ ՕՐԵՐԸ | Դուրսերը 4 մէթալիք Հատը

Յ. Գ. ՄՂԱՔԵԱՆ
Համբաւասու—Տնօրէն

ՏԱՐԵԿԱՆ ԿԱՆԽԻԿ
ԻԶՄԻՐ . . . . Օսմ. ոսկի 1
ԳԱՒԱՌ . . . . Մէճիտիյէ 6
ՕՏԱՐ ԵՐԿԻՐ . Ֆրանք 25

ԾԱՆՈՒՑԱԳԻՆ
3 դրուշ տողը ՄԷԿ ԱՆԳԱՄ
2 դրուշ . . . . ԵՐԿՈՒ ԱՆԳԱՄ
60 փարա . . . ԵՐԵՔ ԱՆԳԱՄ

Գ. Գ. ՊԱՂԹԸՃԵԱՐԵԱՆ
Հիմնադիր

Խ. ԴԵՐՁԱԿԵԱՆ, կը տնօրինէ բաժանորդագրութեան եւ ծանուցման վերաբերեալ բոլոր գործերը։ Բուլյիէ—Պէտէսթէն

Ով եւ է գրութիւն, յօդուած կամ նամակ, որ ուղղակի ՏՆՕՐԻՆՈՒԹԵԱՆ կը վերաբերի, տնօրէնին կը ղրկուի։ Էէվիլ խան Թիւ 17

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Հետեւեալ տողերը [illegible] քաղաքական մէկ տեսութենէն կը քաղենք —

Եւրոպայի բոլոր երկիրներն ուրախութեամբ կողջունեն այն բարեփոխումն, որ կը հաստատուի քանի մ՚օրէ ի վեր ընդհանուր քաղաքականութեան ընթացին մէջ։ Տաճկաստան ամեն երկրէ աւելի անկեղծութեամբ կողջունէ զայդ։ Ռուսիոյ ցուցած չափաւորութեան շնորհիւ Պուլկարիոյ յուզմունք հանդարտեցան։ Սերպիոյ ապստամբութիւնք ճնշուեցան։ Ալմանիոյ և Ռուսիոյ մէջ բարեկամական բանակցութիւնք ցրուեցին այն կասկածներն՝ որք այդ երկու տէրութեանց յարաբերութեանց [illegible] ծագած էին։ Ֆրանսա, ինչպէս որ երկար ատենէ իվեր նախատեսած էինք, անգլիական միջամտութեամբ մ՚իր Չինաստանի հետ ունեցած վէճին վախճան տալու վրայ է։

Այսպէս ուրեմն, եթէ ժամանակին նշաններն ալ սովորականին նման պատրող չեն, խաղաղութիւնը տակաւին պիտի իշխէ և այս միջոցին Տաճկաստան խիստ պատեհ առիթներ պիտի գտնէ։ Ցորչափ խաղաղութեան պայծառ արեը քաղաքականութեան հորիզոնին վրայ փայլի, Տաճկաստան պիտի կրնայ խաղաղօրէն և հաստատապէս իր հունձքն ամբարել։

Ֆրանսայի ծովային գործոց նախարարութեան հեռագրած է Քուռպէ փոխ ծովակալը, թէ զօրաբանակները Հանոյի կեդրոնացած էին յարձակողական գործառնութեանց սկսելու համար։ Տէլթայի մէջ գրաւուած միւս միջնաբերդերու պաշտպանութիւնն ապահովուած էր պէտք եղած զօրօք։ Նոյեմբեր 13ին թշնամին Հայի—Զունկի վրայ յարձակեցաւ, բայց ետ մղուեցաւ։ Նոյեմբեր 17ին յիշեալ տեղը թնդանօթի ձայներ կը լսուէին։

Հաւասի գործակալութիւնն հետեւեալ հեռագիրը կը հրատարակէ Հոնկ—Քոնկէ, Նոյեմբեր 24 թուով.—

Հայի—Զոնկէն եկող լուրերը կը ծանուցանեն թէ երեք հազար Չին զօրք Հայի—Զունկի վրայ յարձակեցան Նոյեմբեր 17ին։ Գաղղիացի զօրքերը, [illegible] անուն թնդանօթակիր նաւով, դիմադրեցին առաւօտեան ժամը իննէն մինչեւ երեկոյեան ժամը չորս։ Չինքերն ետ քշուեցան երբ [illegible] թնդանօթակիրն հասաւ։ Գաղղիացիք տասներկու մեռեալ և վիրաւոր ունեցան։ [illegible] տասներկու տեղէ ճըղքուեցաւ, և իր մէջ գտնուող նաւաստիներէն ութ հոգի վիրաւորեցան։

Հիւսիսի կողմերէն եկող լրոյ նայելով Չինաստանի և [illegible] մէջ գաղտնի դաշնադրութիւն մը կնքուեր է։ Չին զօրաբանակին զօրօգնութիւններ կը ղրկուին ի Քանթօն։ Չինաց և Գաղղիացւոց մէջ պատերազմն անխուսափելի կը թուի։

Թոնքինի յանձնաժողովին տեղեկագիրը Դեկտեմբեր 1ին Ֆրանսայի [illegible] ներկայացուեցաւ։ Ժողովն հակամէտ է, Չինաստանի խնդրոյն գոհացուցիչ կերպով լուծում մը տալու համար, Չինաստանի հետ բանակցութեան մտնել։ Այսու հանդերձ փորձը պիտի քննարկի և խնդրուած զօրօգնութիւնք պիտի ղրկուին։

Սեմանսարու ևս իր կողմէ, կը կարծէ գիտնալ թէ Ֆրանսա պիտի ընդունի Անգլիոյ միջամտութիւնը Թոնքինի խնդրոյն մէջ, երբ Սոնթէյի և Պաք-Նինի ամրոցներն յանձնուին։

[illegible] կը հեռագրեն Նոյեմբեր 30 թուով թէ Չին զօրքերը թողուցին Սոնթէյն և Պաք Նինը, սակայն Փավիլիօն-Նուառներն այդ ամրոցներու մէջ կը մնան։

Ռուսիոյ առաջին նախարար Կիէրս, որ Պէրլին կը գտնուի, Զարին մէկ նամակը ներկայեց առ Կիյոմ կայսրն։ Նամակն խաղաղական ապահովութիւններ կը պարունակէ, կըսէ Պէրլինէն հեռագիր մը։

Կալկաթայէն Լոնտրա հասած հեռագիր մը կիմացունէ թէ, Հէրաթի մէջ մեծ յուզում տիրած է, որոյ պատճառն է այն երկիւղը՝ թէ Էյուպ Խան այդ քաղաքին վրայ պիտի յարձակի։ Էյուպ Խան այժմ Պարսկաստան կը գտնուի, և կերեւի թէ ազդեցութեան տէր բազմաթիւ գըլխաւորներ գումարած է իր քով, որք կուզեն օգնել իրեն Հէրաթը առնելու։ Քապուլի կառավարութիւնն Հէրաթի պաշտպանութեան համար զօրք ղրկել կըմոռած է։

Աթէնքէն կը հեռագրեն ամսոյ 4 թուականաւ թէ, Պ. Թրիքուփի օրինաց ծրագիր մը յանձնեց Երեսփոխանական ժողովոյ, որոյ նպատակն է զօրաժողովոյ օրինաց բարեփոխում մը։

Հեռագիրը կը յաւելու թէ ժողովոյ անդամոց մէջ յուզումը կը շարունակէ։

ՆԵՐՔԻՆ

Արտաքին գործոց նախարարը շրջաբերական գիր մ՚ուղղած է օտար տէրութեանց մօտ գտնուող դեսպաններուն [illegible] կառավարութիւնն անընդհատ կերպով զբաղած է, պետութեան գաւառաց մէջ մուծանելիք բարենորոգմանց խնդրով, և կը յուսայ որ քիչ ատենէ անոնց գործադրութիւնը կրնայ պատուիրել։

Սուէյզէն մայրաքաղաքի առողջապահական վարչութեան հասած հեռագիրք կը ծանուցանեն թէ, Սինա լեռին գարանթինան վերջացաւ [illegible] և [illegible] նաւերուն մեկնելուն համար։ Մէքքէէն Մէտինէ երթալու մահմետական ուխտաւորաց կըսպասուէր, որք Եամպօ պիտի ելլէին, Մէտինէի ուխտը կատարելէ ետեւ։

Կը ծանուցուի թէ, Բ. Դուռն այս միջոցին բանակցութեան մէջ է Օսմ. Պանքայի հետ, փոխառութիւն մ՚ընելու համար։ Այս փոխառութեան գումարը պիտի հատուցուի պատերազմի ժամանակ վնասուող Ռուս հպատակաց։

Կայսերական իրատէ մը կը հրամայէ Բ. Դրան, որ ընդունի Անգլիոյ կառավարութեան խնդիրն, ի մասին առժամեայ տրամադրութեանց, ինչեւ որ առեւտրական նոր դաշնադրութիւնք վերջնականապէս կնքուի։

Օսմանեան միջազգային թըղթատարութիւնն, տար թղթատարութեանց բարմամբ հաստատելու խնդիրը, կըսէ [illegible], այս բոլէս նախարարութեան ուշադրութիւնը գրաւած է։ Եթէ ի հարկին այս հաստատութիւնն ըլլայ, պիտի առաջարկուի օտար պատուիրակներ կարգել միջազգային թղթատարութեան վարչութեան մօտ, որք այժմ Պոլսոյ մէջ թղթատարութեան հաստատութիւններ ունեցող տէրութիւնները պիտի ներկայացնեն։

Մատղրութեան առնուած այս փոփոխութիւնն աստիճանաբար օտար կառավարութեանց հաւանութիւնն ստանալու բնութիւնն ունի։ Որքան միջազգային թըղթատարութեան վարչութիւնն օգտակար ցուցնէ ինքզինքն, այնքան խնդիր եղող փոփոխութիւնն ալ դիւրին պիտի ըլլայ։ Նաեւ այնպիսի փոփոխում մ՚է այս, որ այնչափ դիւրութեամբ գլուխ չելլեր մինչեւ որ փորձով և գործով չապացուցուի [illegible] օտար կառավարութեանց, կամ մինչեւ որ անոնց համոզումն չը վաստկուի նախապէս թէ, իրենց ներկայած երկիրներուն շահերն աւելի լաւ պիտի ապահովուին (թղթատարութեան տեսակէտով) քան թէ այժմու օտար թղթատարութեանց բաժանեալ և տարբեր տարբեր գործակալութեանց դրութեամբ։

Պաշտօնական հաղորդակցութիւն մը կը ծանուցանէ թէ, կըսէ Պոլսոյ թերթերէն մին, Վանայ, Բաղէշի և Էրզրումի ընդհանուր կառավարչաց հեռագրական լուրերուն համեմատ, կայսերական թղթատարին վրայ յարձակող չարագործաց մին բռնուեր է։ Այդ յարձակումը տեղի ունեցաւ վերջերս Վանայ գաւառին մէջ։ Այս ձերբակալութեան շնորհիւ գողցուած գումարէն գտնուեցաւ 300 օսմանեան ոսկի և 500ի չափ մէճիտիյէ։

[illegible] կըսէ թէ, Վեհափառ Կայսեր հրամանաւ, Սեբաստիոյ մէջ, վնասակար գրեանց հրատարակութեան օժանդակողի ամբաստանութեամբ բազմաթիւ ձերբակալեալ անձինք թող տըրուեցան։

Անդրիանապօլսոյ լրագիրը կը պատմէ թէ, Կէլիպօլուի կառավարչէն Վիլայէթին կեդրոնն ուղղեալ տեղեկագիր մը կըսէ, որ Էնօսի ոստիկանութեան մարդիկ նաւ մը հալածեր են, այն բոպէին՝ ուր գաղտնաբար, յիշեալ քաղքի մէկ ժամ հեռաւորութիւն ունեցող Տրակոմինա նաւահանգիստը մտնել կուզէր։ Մէջի մարդիկը յաջողելով փախչիլ, նաւը կը բռնուի և 110 քաշ օտար երկրի ջարդուած ծխախոտ, քան և չորս տոպրակի մէջ 1500 քաշ թնդանօթի վառօդ, մէկ հրացան, մէկ ատրճանակ և մէկ դաշոյն գտնուեր են։ Նաւը կը տարուի Էնօս, տեղական իշխանութեանց յանձնուելու համար։

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

ԲԱՌԱՐԱՆ
ՖՐԱՆՍԵՐԷՆԷ ՀԱՅ-ԱՇԽԱՐՀԻԿ
ՅՕՐԻՆԵՑ
ՄԵՍՐՈՊ ՆՈՒՊԱՐԵԱՆ
(Տե՛ս Նախորդ Թիւ)

[illegible] Հայ—աշխարհիկ անունը կըկրէ, բազմամեայ ծանր աշխատութեան արդիւնք՝ հետեւեալ յատակագծով կամ յատուկ առաւելութիւններով կընկերակցի ազգին։

Ա. Աշխարհաբառ և դիւրիմանալի լեզուով շարադրուած՝ ինչպէս անունը կը յայտնէ, և սոյն նկատմամբ նոր գործ մ՚է՝ իր նախորդներէ էապէս տարբեր։ Ասով միանգամայն ամեն բառի դիմաց տաճկերէնն յարելու պարտքի տակ չգտնուիր, պարտք դժպհի՝ որ հարկադրած է զնմինեան՝ իր բառարանի մէկ ստուար մասն տաճկախօս բացատրութեանց զոհելու, որք շատերու՝ մանաւանդ տարաբնակ Հայոց և առհասարակ իգական սեռի գրաբառի չափ՝ եթէ ոչ անկէ աւելի՝ մթութիւն կամ դըժուարութիւն կ՚ընծայեն։ Մենք թըրքերէնն ա՛յն տեղ միայն դրած ենք՝ ուր շփոթութիւն կրնար պատահիլ, և ասով հարկաւ մէկ շատ տեղ վաստըկած ենք մեր բառարանին մէջ՝ զոր օգտակար գիտելիքներու կրնայինք գործածել, ինչպէս և ըրած ենք։

Բ. Որչափ և աշխարհաբառ լեզուով շարադրուած՝ ուր որ աղքատութիւն կամ պակասութիւն կայ՝ գրաբառի՝ այսինքն Հայ ազգի հին գրական լեզուին դիմեցինք և անկէ շատ մ՚ընտիր բառեր առինք, մանաւանդ բարդութեանց մասին անոր թանկագին օժանդակութիւնը գործածելով։ Այլ որովհետեւ Հայ ոսկեդէն դարու մատենագրութիւնը չէր կրնար լիովին բաւել, յետին դարերու հայ հեղինակութեանց գործածած լեզուէն ևս՝ որու՝ Պ. Նորայր կարի հնասիրական ձգտումով ստորին—հայերէն անուն կուտայ, և որ սակայն իր ընծայած անթիւ ու պատուական գանձերով ահագին վիհեր կըլեցնէ, հանդարտ խիղճով ամեն կերպ փոխառութիւն ըրինք, և այդ դրօշի վերաբերող բոլոր բառերն առանց անարգու մակդիրով մը զանազանելու՝ հին գրաբառի հետ շաղեցինք և ի մի ձուլեցինք յօժարակամ,

Այս ևս չէր բաւեր սակայն հետզհետէ զգալի եղած թերիներ լրացնելու․ ուստի հոս հոն և մասնաւորապէս բառարաններու ու հայ դասառալեղու գրեանց մէջէն որչափ և դաւառական բառեր գտանք՝ աւելցուցինք, զորս նոյնպէս խիստ յարգելի տարրեր կ'ըսհամարինք մեր լեզուի համար, և մինչև անգամ ընտանի կամ ռամկական ձևեր ու դարձուածներ՝ որք երբեմն խիստ ազդու են և նշանական, և ինչ ինչ գաղափարներու լաւ բացատրութեան մասին անուրանալի ծառայութիւն կըմատուցանեն, համբարեցինք մեր բառարանի մէջ՝ իբր կարևոր տարր և հայ լեզուի սեպհական հարստութիւնք ։ Նաև վերջին ժամանակներս Վենետիկ՝ Վիեննա՝ Պօլիս՝ Իզմիր՝ Բարիզ և ուրիշ տեղեր հրատարակուած հայ հեղինակներէ կամ թարգմանութենէ հաւաքուած ընտիր ու պիտանի նորաբանութիւններ՝ մեծ մասամբ նուրբ բացատրութեանց և գիտական սիտոյից յատկացեալ՝ և զորս նոյնպէս իբր անգին գանձ և ճոխութիւն կրնանք նկատել հայ լեզուի համար, անխնայ աշխատութեամբ և միշտ ընտրական ոգիով ժողվեցինք անանկ որ հայերէն լեզուն իր բոլոր պաշտօնական և անպաշտօն հարստութեան ու արդու զարդին մէջ պիտի երևի ազգին․ հին ու յետին դարերու գրաբառ, արդի աշխարհաբառ, գաւառական և ռամկական ասութիւններ ու ձևեր, պիտանի ու գեղեցիկ նորաբանութիւններ, միանգամայն և գիտական ու արուեստային անթիւ անհամար բառեր՝ մեծագոյն մասամբ վերջին ժամանակներս հնարուած ։ Այս միահամուռ շաղումը՝ որչափ և օգտակար ու փափագելի՝ անթիւ դժուարութիւններ կ'ընծայէր հարկաւ, ու անհաղին խուզարկութեանց դուռ կըբանար՝ որոնց առջև մեր աշխատասիրութիւնը չկասեցաւ, միանգամայն կը պարտաւորէր զմեզ ծայրէ ի ծայր աչքէ անցունել հայ ազգի հին ու նոր թէ՛ գրաբառ և թէ աշխարհաբառ բառարաններն՝ մոռցուած կամ շրջաբերութենէ յանիրաւի դուրս ձգուած մէկ շատ պատուական ու կարևոր բառեր ընդունելով՝ որք լրացուցիչ կամ յատկանալի հանգամանք մը կ'ընծայէին, և ընտիր ձևերու ու ընտանի դարձուածներու առատ հունձքեր քաղելով անոնցմէ ։ Այս ամենը ոչ թեթև աշխատութիւն մ'էր անշուշտ մեզ համար՝ զոր մեր գործն արժանալէ և խղճի մօք կատարելու փափաքով ստանձնեցինք յօժարակամ՝ ժամանակի անհուն վատնումէ չվախնալով բնաւ ։

Գ. Որչափ որ մեր բառարանը Լիդրէի դերընտիր բառգիրքի առաջնորդութեամբ շարադրուած՝ այլ սակայն մէկ տեղ 10–12 կտոր մեծ ու պզտի բառարաններ շարունակ մեր աչաց առջև ունէինք․ ուր որ պիտանի առումի գեղեցիկ օրինակ կամ պարզ ու դիւրին բացատրութիւն մը գտանք՝ ժողվեցինք խնամով մեր գործն աւելի օգտակար և արդիւնաւոր ընծայելու համար ։ Բազմանշանակ բառերու շարքին մէջ պարզ՝ բնական և դիւրին կապակցութիւն մը հաստատեցինք, միշտ շատ գործածուածէն քիչ գործածուածին երթալով, նոր նշանակութիւններն հին նշանակութիւններէ յառաջ դնելով՝ որպէսզի խուզարկութիւնք դիւրանան և ժամանակի խնայութիւն լինի՝ որչափ կարելի է ։ Ընտրած ձևերնիս՝ որ մեզի յատուկ է, ստէպ բոլոր բառարաններէ կըտարբերի, և տարակոյս չունինք թէ նըպաստաւոր կերպով պիտի դնահատուի ձեռնհաս ազգայիններէ ։

Դ. Մեր բառգիրքը՝ Փրանսերէն բառերու ճոխ համբարմը՝ ամենէ դժուարակամներն իսկ պիտի կրնայ գոհ ընել ։ Ֆրանսերէնի սեպէ՛ թէ բոլոր պիտանի ոճերը՝ դարձուածները և այլ գեղեցիկ լեզուի բիւրաւոր կնճռոտ նրբութիւններն լուծուածեն զգուշութեամբ ։ Նոյնպէս գիտական բառերու մասին՝ նախորդ ամեն բառգիրքերէ ճոխագոյն մթերք մը գանձուած է հոն՝ միշտ համանշանակ հայերէն բառով մ'ընկերացած ։ Մեր երկի կատարելութեան մասին գաղափար մը տալու համար՝ կարծենք բաւական է յայտնել թէ ազգային 2–3000 բառ—թէ գրական և թէ գիտական—բառական իմաստ կամ ոճ պիտի գտնեն՝ որք Պ. Նորայրի բառարանին մէջ կը պակսին, և զորս չկրցանք դուրս թողուլ՝ իրենց կարևորութեան կամ առօրեայ գործածութեան պատճառով ։ Իսկ Ֆրանսերէնի նրբութիւններու գալով՝ մեր բառարանն անհուն և անմխտելի առաւելութիւն մը կ'ընծայէ այդ մեծ գործին վրայ ։

Ե. Ֆրանսերէն բառերու համանշանակ հայերէն բառերն ա՛յնչափ աւելի այլազան և ճոխ՝ ու մեր նախորդներէ նշմարուոր կերպով գերազանց են՝ որչափ մեր խուզարկութեանց շրջանակն ընդարձակ էր ու լայնատարր՝ ինչպէս վերը բացատրեցինք, ու մեր աղբիւրներն բազմաթիւ ու բազմազան ։ Առանց պաշտօնական առումը դրութեան մը հետևելու և միշտ յառաջդիմական ոգւով մեր բառերը ժողվեցինք, և անթիւ պակասներ լրացնելու համար՝ որք բոլոր մեր ընդարձակ հաւաքումներու հակառակ կըմնային միշտ, և որք ուրիշ բառարաններու մէջ չէին գտնուած, մեր կողմէ 2000 բառ և գուցէ շատ աւելի հնարեցինք, զորս խաչանիշով ցոյց տուած ենք մեր բառարանի մէջ ։ Այս մասին ամեն ջանք ի գործ դրինք, թէ՛ խորթութենէ կամ այլանդակութենէ զգուշանալու և թէ միանգամայն ճշդութենէ չհեռանալու համար, և ասանկ փափուկ պարագայի մէջ՝ սոսկ մեր կարողութեան չվստահելով, գրեթէ միշտ ձեռնհաս ու ուսումնական անձերու խորհրդոյն դիմեցինք և միայն յարմար դատուած բառերն ընդունեցանք միայն ։ Մեր ընդհանուր աշխատութեան մէջ բացատրութիւններու չէ թէ միայն ճշգրիտ՝ պարզ և մեկին լինելուն ուշ դրինք, այլ նաև մասնաւոր փոյթ և խնամ ունեցանք՝ որ գործածուած բառերն անոյշ կոկիկ՝ վայելուչ ու միանգամայն կարճ լինին, և միշտ այս տեսակէտով մեր բառերն կամ ձևերն ընտրեցինք կամ չինեցինք ։

Զ. Մեր բառերու ընտրութեան ու վայելչութեան հոգ տանելէ զատ՝ փափաքեցանք նաև որ հայերէնի ընտիր ընտիր բարդութիւններն՝ որք մեր լեզուի մէկ գեղեցիկ զարդը կըսեպուին իրաւամբ, և որք մասնաւոր անուշութիւն մը կ'ընծայեն անոր, գործածելու տեղերն ալ ճանչցունենք՝ նորաւսներու դիւրութիւն տալու և վարժելու յիշողութեան օգնելու նպատակով ։ Նոյնպէս հին և նոր հայկարանութեան վերաբերեալ մէկ շատ գեղեցիկ բառերու և կոկիկ ու սիրուն ձևերու կիրառութեան կերպն ալ՝ թարգմանիչներէ ստէպ անծանօթ մնացած՝ սորվեցուցած ենք ֆրէնքէ մէ առ մէ մեր բառարանի մէջ ։ Այս կրկին նպատակներով երբեմն քերական դիւրաւոյց կարգադրութիւններ գործածեցինք՝ որք մեր բառարանի յատուկ հատորներուն պիտի լինին ։ Մեր այս ջանքով ու աշխատութեամբ՝ որու կարևորութիւնը պիտի զգան ազգայինք, կըյուսանք ներդաշն ու քերթողական նպաստած լինիլ թարգմանութիւններու վայելուչ ձև և հայկաբանական դարձուածք մ'առնելուն, որ անշուշտ փափաքելի է ամենու համար ։

(Շարունակելի)

Պ. ՄՆՍՐՈՊ ՆՈՒՊԱՐԵԱՆ

—

ԲԱՌԱՐԱՆ

Ֆրանսերէնէ Հայ–աշխարհիկ

Մեր գրական յարկին վարպետ որմնադիրն և հայ ժողովուրդին հաւատարիմ բարեկամի չինութեան գործին մեծապէս նպաստող բարձր սիւն մը կը կանգնէ անդրանիկ գործով մը ։

Կարդացինք իր յառաջաբանութիւնն, և բնաւ չենք զարմանար որ եղած ձեռքերն և մէկ գլուխ ինչպէ՞ս կրնան սատար ընկերութենէ մը սպասուած չէնքը մը լման յաջողիլ, վասնզի Նուպարեան էֆէնտին բաւական մօտէն ճանչելու պատիւն ունինք և հետևաբար ժողովուրդն հաւատալու բարերարութիւնն որ գործը խօսքին պիտի համապատասխանէ ։

ԿԱՐԱՊԵՏ ՍՏԵՓԱՆԵԱՆ

ՏԷՐ ԱԲՐԱՀԱՄ

ԵՒ

ՍԵՐՈՎԲԷ ԴԱՒԻԹԵԱՆ

Տ. Աբրահամի նկատմամբ գրուած մեր յօդուածին և աւելի մեր անձին դէմ յարձակելու արդահատելի փորձ մը կ'ընէ Սերովբէ Դաւիթեան անուն էօտէմիշցի պատանին, Արշալոյս նախընթաց երկու թերթերուն մէջ, որով զմեզ շատ կը խնդացնէ ։

Մենք այնպիսի սկզբունք մը ունինք, որ գրական ասպարէզին մէջ առաջին անգամ ներկայացողին՝ ով որ ալ լինի՝ գործը գնահատել, գովել և քաջալերելն միշտ օգտակար գտած կենք, բայց որպէսզի կեղծ խրախոյս մը թունաւորիչ յատկութիւն չառնայ, յիշեալ Սերովբէի պէս տղայի մ'անգամ երկու խօսքով պատասխանելու զիջողութիւնն յանձն առնել մեր այն սկզբունքէն եւև պարտաւորութիւն կը համարինք ։

Արդ, սիրելիդ իմ Սերովբէ, քու մեզի պատմածդ բերնէդ հոսած շաքարահամ խօսքերէն և բարբաղոյն շաւթերուդ պատանանած համեղամ բառերէն չըհորհակալ եմ. սակայն, թող ներուի ինձ հարցունել թէ ինչո՞ւ հակառակութեանց մէջ լողալով գալ, համնիլ կուզես մինչև իմ ոտից առջև. Տ. Աբրահամիդ համար գրածներս «փա՞լ» աղբիւրներէ քաղած եմ թէ ես անձամբ կը տեսնեմ. այն հակառակ կէտերն մարդապատշաճ ծանից մէջ ըըբացատրուած լինելէ զատ մինչև սխրալի ատորագրութիւնդ կրող տողն համընթաց են. այս կերպը կը վայելէ քու փաստաբանական տաղանդի . . . բայց պիտի առակես որ տակաւին նորընծայ եղայ ճիւղին մէջ . . . լաւ, բայց էշմաղերները բնաւ չըզգուշացուցի՞ն զքեզ երկսայրանութեան մասնաւէ, ճարտասանութիւն չսորվեցա՞ր, Կիկերոնի և Թեմսթէնի ճառերէն բան մը չքաղեցի՞ր, քու աշակերտութիւնդ մի միայն սուրբ գրոց ըղձեկի . . . ո՞հ, վանքերը . . . խնքերը . . . ինչ որ է, անցնինք։

Տէր Աբրահամդ տաս տարի առաջ պոռնիկի մը հետ բամբասուելով կամ ԿՈԽՈՒԵԼՈՎ Ս. Փրկչի հիւանդատանը գրկուած լինելու մասին բան մը չես ըսեր ճառիդ մէջ, իրաւունք ունիս, վասնզի այն տանն քու թարմ երևոյդ զարդարող հիմնական այդ նորաբոյս պեխերդ կը պակսէին, և դու Երուսաղեմայ Ս. Յակոբայ վանքին մէջ Մնդոց դըքի պատմութիւնք սորվելու կը աքնէիր . . . ։

Ափսոս տղաս, ես երդմամբ քեզ կը վստահեմ որ տղուցդ տիրող կուսակցութեանց մը կողմի թերն բռնելդ չգիտէի, և հիմա երջանիկ եմ տեսնելով որ տէրդ Տ. Աբրահամինչ բռնած ըլլալդ հրապարակաւ պաշտպանելու և պարծենալու քաջութիւնն ունիս, ոչ միայն ես՝ այլ ամբողջ աշխարհ քու կոչմանդ դէմ դնելու չի զօրեր . . . շատ ապրիս ով սեւավդեայ վարժապետներդ ևւ երեսս չես հաներ ։

Գալով քու արամաբանութեանդ և փաստաբանութեանդ, աւելորդ կը համարիմ բառ մ'իսկ արտասանել, միայն սա կ'ուզե կ'իմացընեմ որ զգուշանաս առանց զօրաւոր փաստի մարդիկ զըրպարտելէ, և պատժական օրինաց 213 րդ յօդուածը յիշես, եթէ երբէք զայն կարդալու և հասկնալու կարողութիւնն ունիս, զի մի գուցէ թարմ հասակդ թիապան անցունես . . . այն ատեն պիտի ցաւիմ քու վրայ սա պատճառաւ որ ուրիշներըդ քու մեղքդ մնած պիտի լինին, վասնզի այդ տեսակ ճարտասանութիւններ քու հասակդ կրող պատանիներ չեն կրնար ինքնին յօրինելու . . . խոստովանէ, տղաս, որ եաւուլդ գրողներ ունիս . . . ։

Մի՛ յոգնիր, սիրելեացդ իմ, վերստին ինձ գրելու, վասնզի արժանիքէդ աւելին գրելու զոհողութիւնն յանձն առի ներկայիս, իսկ եթէ գրես, հոգ չէ, ասկէ աւելի գրուած մի սպասէր ինձմէ քեզ յարմար գրուածներ վէհապի և Սիրաբիի ...ութեան մէջ կըգտնաս, անոնց դիմէ, և հոն քու անմթերի կենսագրութիւնդ կը գտնես ։

ԿԱՐԱՊԵՏ ՍՏԵՓԱՆԵԱՆ

Ց. Դ. Սայդ, անպարտ, և խիստ մաքուր աղբիւրներէ կըտեղեկանանք որ մեր առաջին յօդուածէն ետև Ն. Արժանապատուութիւն ...դ Տ. Աբրահամի քահանայութիւնը արգիլուեր է Զմիւռնիոյ կրօնական ժողովոյ անայլայլելի և արդար որոշմամբ, ասոր վրայ նորին արժանապատուութեան ուրիշ բան չմնար, բայց եթէ ոչ մօրուսն ածահանելու փութալ, միանգամ ընդ միշտ էօտէմիշէն հեռանալով։

ՆՈՅՆ

. . . Խմբագիր «Արշալոյս Արարատեան» անդրանիկ լրագրոյ յԻզմիր ․

Արշալոյս 1234 թուով հրատարակեալ նամակիս առթիւ, Մասիսայի գերապատիւ Տ. Յակոբ աւագ քահանայ Ծուրիկեանէ, ինչ ինչ կշտամբութիւններով հոկ. 29 թիւ նամակ մը ընդունելով, օգտակար կը գտնեմ նորին գըլխաւոր կէտերն ընդօրինակելով, ձեր սիրելի պատասխանին յաւելով որ կ'արդարացնէք, զայն ևս հրատարակել ձեր պատուական թերթին մէջ ։

« . . . Բայց թոյլ տուէք ինձ մի քանի խօսքեր գրել Ձեզ այս յօդուածին վերաբերմամբ ։

Ա. Դուք շատ իրաւացի և ողջամիտ դատողութեամբ կ'գնահատէք իմ կարծիքը Պօլօժենիայի նկատմամբ ։ Բոլոր Ռուսաստանի բան հասկացող Հայք խոստովանութեամբ կըսեն յարգելով սահմանադրական ժողովն և իրաւամբ պիտի պատիւ և փառք համարինք մեզ այդ հաստատութիւնը․ բայց տեսէք խնդրեմ որքան հասկացողութիւն ունի այդ ժողովը կարծեմ մարմինը Պօլօժենիայի մասին․ հազարաւոր ճիչ և դոչում, բայց տակաւին չհասկացանք, ո՛ր յօդուածները օգտակար են համարուին ո՞րը վնասակար․ միթէ Ռուսաստանը կեղծարէ օտար աշխարհում իր օրէնքը քննութեան և փոխարկութեան ենթարկին․ միթէ այդպիսով դուք աւելի չէք ծանրացնել գործը․ միթէ Ռուսաստանի Հայք իր եկեղեցականներովը իրև գործին աւելի մերձաւոր ծանօթ և ամբողջ կէս դարերու փորձերով աւելի չեն հասկանար այդ փոփոխութիւնները կարևոր կէտերը։ Կարծեմ աւելի օգտակէտ գործ կընէք Տաճկաստանը, որ մինչ բառերու տեղ համեստ կարգաւորութիւնաները իր գտած թերութեան կէտերը և առանձին յանձնէք նորընտիր կաթողիկոսին․ իսկ նա իր սինոդով և ազգային բանագիտաց ժողովով վերադինէք, մշակէր և իր լիազօր իրաւունք առաջարկէր կայսեր հաստատութեան․ այդ մի և նոյնը կընենք ինչ որ ես գրած եմ այդ մասին, և կը հաստատենք ձեզ, Տէրութիւնը կանոնաւոր պահանջը երբէք չէ կարող մերժել, եթէ մեր իսկ մէջէն խառնակիչ մարդիկ չըպղտորեն գործը, մեր կաթողիկոսներու առաջարկած փոփոխութիւնները միշտ ընդունուած և հաստատուած է․ այլ թէ նոքա շատ քիչ են պարտաւոր այդ կարևոր խնդրով, ո՞վ է մեղաւորը։ Դուք լաւ կըհասկանաք իրրև բժիշկ բնութեան աղտասխնդրութեան օրէնքը, վեց ամսուան մանուկն անգամ իր ձեռքերու կապերը կը ջանայ քակել և ազատութիւն խնդրել, միթէ մեր կաթողիկոսները այդ զօրութենէն ալ զրկուած են։ Ես Ռուսաստանի որտի մէջ կը բնակիմ, բայց իմ սիրտս և հոգիս հայ է և հայ պիտի մեռնիմ․ կարդացէք իմ գրածս ո՛ր համարեա մի բողոք է ազգային իրաւանց զեղծման դէմ․ ո՞վ արգիլեց ինձ հրատարակել։ Այլ թէ կաթողիկոսները չեն կարողացել կամ չեն կամեցել իրենց իրաւունքը վերականգնել, դորա պատճառն այլ տեղ պէտք է որոնել, նախ որ իրենց շատ զեղծումները իրենց յարգը կորուսել են Պետութեան առաջ և նոցա գրածները նշանակութիւն չեն ունեցել ինչպէս Մատթէոսի ժամանակ․ և երկրորդ մեր իսկ ազգայնոց մէջ եղեր են անհեռատես, կեղծաւոր անձինք, որ նոցա պակասութիւնները տեսնապատկելով հըրապարակ են հանել և բարի դիտաւորութիւնները թիւր մեկնելով կառավարութեան առաջ խափանել են․ հարկաւ կարդա-

ցած կը լինիք Հովուեանցի Հըռովմէն հրատարակած վիմագրական անհասկնալի թերթը, հայք չէ՞ր արդեօք այդ թերթերու թարգմանողը և մինչև Կայսեր, մինիստրներու և մետրապօլիտներու և այլ շատ տեղեր հասցնողը, Գէորգը եթէ հրեշտակի սրբութիւն և աստուածպետական իշխանութիւն ունէր, այնուհետեւ ոչինչ։ Ո՞վ էր այս տարի Երեւանի և Տփխիսի հայերուն այնքան կասկածանքի տակ ձգողը, նոյն իսկ հայք և մի ազգուրաց քահանայ։ Ուրեմն մեք մեզ ուղղենք. տուէք մեզ Ներսէսներ, տուէք մեզ արժանաւոր Կաթուղիկոս, նա կըկանգնէ իւր փառքն և իրաւունքը. իսկ եթէ կուտաք անփորձ, թուլամորթ և անհեռատես անձն, հաստատեցէք եղածն ալ կըկորսնցնենք և մեր թշուառութիւն անվերջ կը լինի։

Բ. Ձեր երկրորդ խորհրդածութիւնք որ կը վերաբերի կաթուղիկոսի ընտրութեան եղանակին, դուք ինձ եւս հաճել էք, ընտրելեաց դասը գնել. այս մասին շատ ցաւեցայ և հրապարակաւ կը խոստովանիմ որ իմ ցանկութիւնն է ունենալ [illegible] կաթուղիկոս, որին կօշիկների կապերը քակելու անգամ արժանաւոր չհամարուիմ։ Այն օրէն, երբ կաթողիկոսի դահը բարձրացան անարժան Սուքիաս, Բրգիշոյ և Ճմուէլ անարժան Աւոբի քահանայք, ազգն համբերեց ուխտի միրժեց ամուսնացեալ անձանց կաթողիկոսանալն. [illegible] կործիքը. «[illegible]»։ Ամուսնացեալ քահանայն որքան ալ սուրբ, ուսեալ, գործունեայ, քաղաքագէտ և բազմարդիւն անձնաւորութիւն լինի, նորա ճակատն միայ մի դատակնիք, որ նա անարժան է այդպիսի բարձր կոչման, և այդ սեպհական է միայն կուսակրօնից, չհայելով որ այդ վերջինք, ոչ մի առաւելութեամբ չեն հասեր այդ բարձր դրութեանը, ոչ բարձր ուսմամբ, ոչ ցեղի արժանաւոր ազնուութեան ծագմամբ և ոչ արդիւնաշատ գործունէութեամբ. բայց միայն նոցա սեւ քօղը յաղթական է հանդիսացել ամուսնացելոց սուրբ պսակի վերայ։ Այլ թէ որքան սուրբ է Աստուծոյ առաջ նոցա կուսական անբիծ կեանքն քան զմեր ամուսնականը. դորա մասին խօսք չունիմ, բայց մի պարտք ունիմ։ Կոստանդինոս կայսրը երբ կը կարդար եպիսկոպոսաց անվայել գործքերը՝ այս փսեմ խօսքը ասաց. «Ես պատրաստ եմ իմ արքայական ծիրանիով ծածկել նոցա պակասութիւնը, որ մի դուցէ սորնութիւն բերէ նոցա բարձր կոչմանը։» Այս պարտքը մեր վրայ ալ կայ. ծածկենք, լռենք, օրինադրանց չըդատենք, բայց անաչառօրէն ընտրենք այդ սուրբ Գահին արժանաւոր աթոռակալ, առանց չկշռելու աւանդական կանոնից։

Տ. ՅԱԿՈԲ Ա. Բ. ՍՈՒՐԷՆԵԱՆ

Ց. Գ. Իսկ իմ պատասխան յաջորդ թուով։

ՏՕՔԹՈՐ Մ. Բ. ԻՒԹԻՒՃԵԱՆ

1883 Նոյեմ. 19/1 Դեկտ.

ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Պօլսոյ պատրիարքի կրօնական ժողովը հետեւեալ պաշտօնականն [illegible] գրկած է առ մեզ, մեր հրատարակելու հաւանութիւնն հարցնելով։

Ինչո՞ւ չէ, կը հրատարակենք զայն, վասն զի առաւել շատ գեղեցիկ առիթ մը կընծայէ մեզ Զօրեքշաբթի օր իրեն հետ հաշիւ մը տեսնելու համար։

Սա միայն կըսենք Կրօնական Ժողովոյ որ խմբագրութիւնս իրեն այդ [illegible] խմբագրելու [illegible] ի՞նչ բլլալն ալեկ գիտէ։

Մեր Սուրբ Հայրերն եթէ հըմուտ բլլային, թէ լրագրի մէջ հրատարակեալ գրութեան մը դէմ եղած բողոքն, երբ այդ գրութեան թուականէն երկու ամիս եւս կըլլայ, օրինաց առջեւ անզօր, և հետեւաբար հասարակութեան համար անօգուտ և ծիծաղելի է, — երբ կըսենք մեր Սուրբ Հայրերն հմուտ բլլային այս պարագային, անշուշտ Սուրբ Գիրքը քննադատող երկու ամիս առաջ հրատարակուած գրութեան մը դէմ բողոքելու և զանի դատապարտելու այսօրուան չէին թողուր, և իրենց համար նուաստ [illegible] այս [illegible] առ մեզ գրկելու կը խորշէին։ Բայց դժբաղդաբար մարդս սխալական է. երբեմն ուրիշին թերութիւնք մնացած առեն, իրեն յանցանքն երեւան կըհանէ։

Ի՛նչ որ է, կըտեսնենք։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ

ԱԶԴԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

[illegible] լրագիրն, իւր 1228 թուով Մարիուս Ֆոնթանի պատմագրին հեղինակած ընդհանուր Պատմութեան աթիւ խօսած ժամանակ՝ այսպէս կըսէ, «բարձր իմացականութիւն մը, յափշտակելի պայծառութիւն մը և խորհրդածութեանց ու արտայայտութեանց վսեմութիւն մ'են որ կ'առաջնորդեն զՄարիուս Ֆոնթան Աստուածաշունչ մատենից դնահատութեան և մեկնութեան մէջ» և ապա իւր ջատագոված մեկնութենէն կըսկսի Ս. Գրոց նկատմամբ հատուածներ յառաջ բերել, որոց մէջ կըտեսնուին հետեւեալներն, — «Ծննդ կատարեալ, բայց ոչ ալ գործէք մ'է Նոյայեցին (Նոյայեցի ազգը)։ իր քաղաքայ իր իշխանութեան [illegible] մ'է, իր մարդալէ՝ իր գուշակութիւնք հայհոյութիւններ են . . . գալով Մովսէսի անհեթեթ երազին (Հնդամասեին) Նոյայեցին պատրեալ և ի մահ առաջնորդեալ է Աւետեաց երկրի մը պատրուակաւ . . . Ծննդոց Գրքին՝ ամեն տեսակ դիցաբանական հաւաքածոյ մ'է։ Սուրբ գրութեան նկարագիրն՝ տեղ տեղ քաղդէական է, մի քանի եգիպտական գծագրով, ձեն բաբելական է, իսկ ծէսերն, խորանն, օծումն, պատարագներն, նուէրներն, հուրն, ոգեկոչումն եալյն [illegible] (Հնդկական)»։

Նոյն լրագիրն իւր 1243 համարին մէջ կըսէ, «Մեր եկեղեցին թէև հայր և մայր կըկոչուի, այս անուններն բոլորովին ցնորական գաղափարներէ հետեւած են, որովհետև Սողոմոնի սիրուհեաց գրած սիրաբանական նամակներն Քրիստոսի եկեղեցւոյն ուղղուած համարիլն՝ ծիծաղելի և մեղադրելի է ամեն տեսակէտով»։

Յառաջ բերուած պարբերութիւններն տեսնելէ կըտեսնուի, որ [illegible] խմբագրութիւնն Ս. Գրքին չհաւատար. քանզի ինքն եւս Մարիուսին հետ Մովսէսի գրքերն երազ կ'անուանէ, Մարգարէութիւններն՝ [illegible], Երգ երգոցն՝ սիրաբանական նամակ, իսկ Հին Ուխտի ձեւերն ու ծէսերն՝ կռապաշտական արտադրութիւն։ Բաց յայսմանէ կըծաղրէ նաև եկեղեցւոյն տրուած Հայր և Մայր կոչումներն, սիրոյ և գորովանաց այն ամենասուրբ յատկանիշներն։

Ս. Գիրքն շատ անգամ քննուած է բայց միշտ մնացած է և պիտի մնայ այն միակ գիրքն, զոր այսօր բովանդակ քրիստոնեայ աշխարհն իւր ձեռքին ունի և նորա մէջ կըգտնէ մխիթարութիւն և յոյս։ [illegible] խմբագրութիւնն եւս ազատ է քննելու Ս. Գիրքն, եթէ հաւատ չունի Քրիստոնէական Ընդհանուր Եկեղեցւոյ կանոնական վաւերացման վերայ, որով նոյն Գիրքն ընդունուած է որպէս խօսք Աստուծոյ և միշտ կըքարոզուի քրիստոնէական եկեղեցեաց մէջ։ Իսկ եթէ ինքն անկարող է քննել և որոշած է չհաւատալ Ս. Գրքին, պէտք է որ իւր այս թերահաւատութիւնն իրեն վերապահէ, և ո՛չ թէ հրապարակ ելնէ ծաղրելու այն գիրքն, որ այլոց համար սուրբ է և նուիրական։ Եթէ հաւատաքննութիւնն խղճի ազատութեան դէմ է և դատապարտելի, բիւր անգամ դատապարտելի են ծաղրն ու հայհոյանքն որևիցէ ազգի Կրօնական Սրբութեանց դէմ։ Ո՛չ բանականութիւնն, ո՛չ քաղաքակրթութիւնն և ո՛չ որևիցէ օրէնք կըներեն մարդուն հրապարակի վերայ ծաղրել այն գիրքը, որ Աստուծոյ տաճարին մէջ կըկարդացուի։

Կրօնական Ժողովն, խորհելով որ թերևս իւր այս դիտողութիւններն կարող են զգուշաւորութեան բարի ազդեցութիւն ունենալ [illegible] խմբագրութեան վրայ, պատշաճ համարեց ի պաշտօնէ հաղորդել իրեն այս [illegible] և առաջարկել որ հրատարակէ դայթակղեալ մտքերն անդորրելու համար։ Կրօնական Ժողովն նկատողութեան առնլով նաև [illegible] նոյն խօսքն (թիւ 1243), «եթէ մեր ազգն կրթանի՛ պահանջած մեր արդի կէտը պիտի լինի», հարկ կըհամարի ազդարարել իրեն, որ մեր ազգն բնաւ չկրթանի, եթէ մեր երիտասարդներն ծանծաղամիտներ ըլլան՝ փոխանակ իրենց եկեղեցականներն ու եկեղեցին անարգելու և ծաղրելու, աշխատին զգաստ վարք ու բարք ունենալ, խոհեմութեամբ փայլել, իրենց ազգի յարգը բարձրացնել և հայ ընտանեկան կեանքի գեղութիւնն ու պատիւն պահպանել։

Կնիք Կրօնական Ժողովոյ

25 Նոյ. 1883

ԻԶՄԻՐ, ՇԱԲԱԹ, ՆՈՅ. 26/8 ԴԵԿՏ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԱԶԴ.

Կոլուածոց կամ գոյից առաքման համար՝ ունենալիք պաշտօնական և վերջնական թուղթերն հասած բլլալով, մինչև 30 Նոյեմբեր 1882 (Հ. Տ) ժամանակաւոր կերպիւ տրուած [illegible] ունեցող անձինք կըհրաւիրուին Խմբի դրասենեակը՝ ներկայանալ և առնել իրենց գոյից վերջնական պաշտօնագրերը։

Ասկէ քանի մ'ամիս առաջ Մայրաքաղաքին մէջ առողջապահական բարձրագոյն յանձնաժողով մը կազմուեցաւ, բըժշկական դպրոցին մէջ, Ներքին գործոց նախարար Խալէմ փաշայի նախագահութեան տակ։ Այս յանձնաժողովն իմէջ այլոց որոշած էր նաև ազգաց միջացնէր ձեռք առնուլ բժիշկի և դեղավաճառի սրուակներուն [illegible] յօրինուած Կանոնադրութիւն ապահովելու համար, վասն զի գիտուած էր որ, թէ ի Պօլիս և թէ Գաւառաց մէջ, հասարակաց առողջութեան ըսպառնալու սաստիկ անտես եղած էր այդ Կանոնադրութեան գործադրութիւնը։

Արդ, մեր գաւառի կուսակալ վեհափառ Նաշիտ փաշայի հասած հրամանաց համեմատ, ի պաշտօնէ առողջապահական վերատեսուչ մը կարգուեցաւ։ Տօքթոր Թաւիք պէյ, որոյ տըրուեցաւ այդ պաշտօնը, դաւառիս զանազան կողմերը շրջելու գացած, և մինչև հիմայ 27 հոգի գտած է, որք բժշկութիւն կընեն առանց վկայագիր ունենալու, նմանապէս ուրիշ 10 հոգի, որոց ունեցած վկայագիրն ըստ օրինի վաւերացեալ չէ Պոլսոյ բժշկական համալսարանէ, և 2 դեղավաճառ որք բնաւ ծանօթութիւն չունին իրենց արուեստին վրայ։ Բոլոր այս Ճարլաթաններն Արդարութեան յանձնուած են իրենց օրէնական պատիժները կրելու համար։

Ներքին գործոց նախարարութիւնն, որ քննութեան այս սկըսումն փորձի համար նախ մեր գաւառէն սկսած էր, այս արդիւնքը տեսնելով, միևնոյն հրամանները բրաւ թէ՛ Պոլսոյ և թէ՛ Պետութեան բոլոր գաւառաց իշխաններուն, որպէս զի քննութիւն և հսկողութիւն ընեն տալօրինի բժշկութեան և դեղագործութեան արուեստն ի գործ դնող անձանց վրայ։

— Փլադմէնի [illegible] մէջ Գարանթինա անցունող ճանբորդներուն առողջութիւնք կատարեալ է։

Նոյեմբեր 22էն ի վեր երկու շոգենաւ, որոց մէջ կային 96 ճանբորդ, ազատ [illegible] տըրուեցաւ։

— Բէլ Հասանի հետ ամբաստանեալք քանի հոգի էին։

Հասան, Սալիհ, Օսման, Մէլիք, Բօճա Բուլաք Բօսթի, Խըրիսթօ, ուրիշ Խրիսթօ, Թասօ, Ճանօ, Բէրամիտա, Եանաքօ, Բանաիօթ և Սրիրօ անուն անձինք անպարտ արձակուեցան։

Սալիհ, Նուրէտտին և Զոլաք Բօսթի անուն անձինք մշտնջենի, Եօրկի անուն անձն ութամեայ, և Իսլամ, Տիմիթրօ և Սոկրատ անուն անձինք վեցամեայ թիապարտութեան դատապարտուեցան։

— Հինգշաբթի օր Թասօլաթաղին գինեպաններէն մին, գինետան դրան վրայի լուսամուտը բանալու տեղն նըստանէն լինալով գլուխը ջախջախեցաւ, և կէս ժամ վերջ մեռաւ։

— Երէկ առտու հրդեհ մը ծագեցաւ, ապահովական ընկերութեանց ջրհաններու չէնքին մօտ, բայց առանց նշանակելի վնասի մարեցաւ։

— Այս առտու լուսնալու մերձ անձրևն սկսելով, հեղեղամամբ կը շարունակէ տեղալ մինչև լրագրոյս մամուլը դրուած միջոցին։ Որոտմունք և կայծակ կըշարունակեն։ Բաղքիս արևմտեան կողմը կայծակ ինկաւ, բայց ճշդիւ չգիտենք թէ ուր։

ԱՌ ՁԵՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Անբա՞ղդ բժիշկ, կըսէր Ծաբան իր մէկ բարեկամին, ո՞հ անբա՞ղդ բժիշկ, կը փափաքէր որ իր գերեզմանն իր յաճախորդաց գերեզմանին մէջ ունենար, բայց իր այս վերջին փափաքն անկարելի եղաւ գործադրել։

— Ինչո՞ւ։

— Որովհետեւ ա՛լ տեղ չէր մնացած. ամբողջ գերեզմանատունը լեցուած էր իր յաճախորդաց գերեզմաններով։

—

Ծարան անցեալ օր զոյգ մը կօշիկ գնելու համար, չորս հինգ կօշկակարի խանութ կ'այցելէ։ Գործը լմնցունելով տուն դարձած ատեն կը յիշէ որ հովանոցը մոռցեր է, բայց ո՞ր կօշկակարին խանութը։ Նա կը դառնայ և ամեն մտած խանութներն հարցնելով, վերջապէս հինգերորդ խանութին մէջ կը գտնէ հովանոցը, զոր առնելով կօշկակարին կը դառնայ և կըսէ.

— Ա՛հ, պարոն կօշկակար, հաւատի եղայ որ այցելած կօշկակարներուս ամենէն պատուաւորը դուք էք, վասն զի երբ նախ իրենց դացի հովանոցն ուզելու, ուրացան . . . . մոռցած ըլլալ։

առևտրական

ԶԱՄԻՉ. — [illegible] Եւրոպայէն եկած աննպաստ լուրերուն պատճառաւ մեր [illegible] սպառութիւնը կըթուի հըրապարակին վրայ, միմիայն քանի մ' աննշան գործեր եղան հետեւեալ կերպիւ. Թաց ազրանք 1,87. ընտիր հասարակ 3էն 3,25 առաջին և Եքսթրա չկայ. Ֆօչա թրջուած 2,37. հասարակ և լաւ 3էն 3,25 առաջին 3,75. Ուրլա հասարակ 115 Եքսթրա 200։ Բաղախի հետեւեալ գիներով մի քանի ծախսեր եղան։ Եղէժէ միջակ 78էն 80. հասարակ 83էն 85, ընտրուած 100էն 115 տեսակին համեմատ։ Բիւր 152էն 155։ Քարապուրուն թրջուած 1,62էն 1,82։ Չէօմլէ 1էն 1,25։

ՍԵԼ. — Թիրէ ընտիր չկայ, երկրորդական կամ խառնուկ 65էն 70 երրորդական 55էն 60 Այտըն Եքսթրա 75 Աէօքէ 70 փրանքօքէ։ Եէրլի տեսակին համեմատ 50էն 65 Զալ և Կիւնիւք ընտիր 65էն 68, երկրորդական 50էն 60 Տէմիրճի 50էն 60 Բրքաղաճ Աքսար և Կէօրտէզ մաքուր 60էն 65 փրանքօ ի մԹերանոց Միտիլին 65 Մէնտալը 47 փրանքատօր Ֆօչա ընտիր 82 երկրորդական 77էն 80 Հէյվալի քէօյ 70էն 65 Փրանքատօր տոպրակով Չէօշմէ տոպրակով 89էն 90 վարելով 95էն 96 փրանքատօր ի Չէօշմէ Սուսամ 72 երկրորդական 67էն 68 փրանքատօր ի Սուսամ։ Մխլէթ եէրլի չկայ։ Իրիքարա 65էն 75 տեսակին համեմատ փրանքատօր ի մԹերանոց։

ԱՖԻՈՆ. — Այս շաբաթ 198 կօդով ծախուեցաւ. որոնց 8 հատը Պօղաղճ 135 դրշ 37 հատ Գարահիսար 100և105 դրշ 131 հատ Թալքուլէ 94էն 100 դրշ 17 հատ Պօղաղճի Թալքուլէ 104էն 115 դրշ և 3 հատ Զըքընթը 91 դրշ։

ԲԱՄԲԱԿ. — Օրըստօրէ իջնալու վրայ է 1000 հակի չափ Սօղուճա ծախուեցաւ 315 դրշէն 310 դր. [illegible] կենդինարը։

ԲՈՒՐԴ. — Գարահիսար և Ալաշէհիւմքօր ազրանք 700 կենդինարի չափ ծախուեցաւ 350 դրուշ։

LIVERPOOL & LONDON & GLOBE

INSURANCE COMPANY

ԼԻՎԸՐՓՈՒԼ և ԼՕՆՏՕՆ և ԿԼՕԲ
ԱՊԱՀՈՎԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Աշխարհիս մէջ գտնուած հրդեհի ապահովական ընկերութեանց
ՄԵԾԱԳՈՅՆԸ

Դրամագլուխ ի պատրաստի 6,679,175 Անգլ. ոսկի
1881 տարեկան հասոյթ 1,632,484 » »
Ընկերութիւնը հիմնուելէն ի վեր վճարած կորուստը
17,742,921

Անգամ մը պատասխանատուութեան բաժնեկիցներու

—o—

Այս ընկերութիւնը կապահովէ հրդեհի դէմ թէ՛ Եւրոպի և թէ՛ շրջակայից մէջ շէնքեր, կահկարասիներ, անշարժ գոյքեր, ապրանքներ, գործարաններ ևն. Անգլիական ամենէն մեծ ապահովական ընկերութեանց պայմաններուն համեմատ։

Ընկերութիւնը կապահովէ նաև կեանք, աղջկանց օժիտ, ցկեանս եկամուտ, (rente viagère) ևն ևն.

Ապահովելոց տրուած վերջին բաժնեգինք (շահու բաժանումով միասին) $1^3/_4$ % եղան, տարեկան ապահովեալ գնոյն վրայ։

Գործակատար
ՃՕՆ Տ' ԱՆՏՐԻԱ

Ֆրանկաց Թաղ, Անթուան տ'Անտրիայի Ֆէրխանէն.

Ապահովիլ ուզողը կրնայ դիմել նաև Նոր-Պէտրսբուրգի Փոխ Դաւթեան Ա. Ասատրեան եղբարց վաճառատունը։

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՅ

	տաճկ.	Բորսա	ոսկ.
Օսմ. մէճ.	23,15	25,05	20
Ոսկի օսմ.	125,	135,26	107,99
Անգլիան	137,	148.25	118,36
Ոսկի գաղ.	109,50	118,49	94,60
Վենէտ	101,50		
Հինդեաց	—		
Մէճիտիէ	63,		
Թալլիրի	1000		

ԱՐՇԱԼՈՅՍԸ ձեռքէ կը ծախուի հետևեալ տեղերը,

1. Պէշիքթաշ ճամբէսի ծխավաճառ Պ. Արտաշէս Ոսկանեանի քով։

2. Բարաքին վրայ Դուրշը-Նաւալի Նաւաստապետին դէմ, ծխավաճառ Պ. Կիրակոսին քով։

3. Բարաքին վրայ ծխավաճառ Պետրոսի քով։

Հատը 3 մէթալիք.

ԱՐՇԱԼՈՅՍԻ ՏՊԱՐԱՆ

LONDON & LANCASHIRE

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ
ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՈՍԿԻ
1,852,000

ԴՐԱՄԱԳ. ՊԱՀԵՍՏ
ԱՆԳԼ. ՈՍԿԻ
232,918

ԼՕՆՏՕՆ ԵՒ ԼԱՆԳԱՇԱՅՐ
ՀՐԴԵՀԻ
ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Այս ընկերութիւնը որ հաստատուած է 1862ին կապահովէ միմիայն հրդեհի վտանգներու դէմ։

Հատորակից չէնքերու համար 0/0 20 զեղչ կըլլայ։

Ընդհանուր գործակալք և փոխանորդք Զմիւռնիոյ և Վիլայէթին մէջ քաղաքաց համար։

ՖՐԱՆԿԻԱ և ԶԱՄԱՔՕՓՈՒԼՕ
FRANGHIA et ZAMACOPOULO

Գրասենեակ Նաւման օղլու խան թիւ 3 Այի-Նորիկի մօտ։

Ապահովիլ ուզողը կրնայ դիմել նաև Բուպիկէ Պէտաթէն Յ. Դերձակեան եղբարց վաճառատունը։

գործակալութիւնք

ԱՊԱՀՈՎԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆՑ

QUEEN Թագուհին Ապահովական ընկերութիւնը կապահովէ կեանքը, ցկեանս հասոյթ rente viagère) և աղջկանց օժիտներ մասնաւոր և օգտակար պայմաններով։— Կապահովէ նաև հրդեհի դէմ շէնքեր, կահկարասիք, անշարժ գոյքեր, ապրանքներ ևն ևն. թէ՛ Զմիւռնիոյ և թէ՛ շրջակայ գիւղերուն մէջ առաւելա գոյն օգտակար պայմաններով. նոյնպէս նաև փոքր Ասիոյ, Սուրիոյ, Քարամանիոյ Յունաստանի, Ռումանիոյ և Ռումէլիի գլխաւոր քաղաքաց, Միջերկրական, Յոնիական, Արշիպեղեան կղզեաց մէջ, թէ ուղղակի կերպիւ և թէ իւր Փոխ Գործակալաց միջոցաւ, որք Զմիւռնիոյ Ընդհանուր Գործակալութենէ կախումն ունին։

RELIANCE Վստահութիւն ծովային Ապահովական ընկերութիւնը կապահովէ շոգենաւներու յանձնուած Ապրանք և Սնտիկ ծովային արկածներու և վտանգներու դէմ, թէ Զմիւռնիայէն ուրիշ տեղ ղրկուած ատեն և թէ օտար նաւահանգիստներէն Զմիւռնիա փոխադրած ատեն. Նոյնպէս փոխադարձաբար Միջերկրական ծովու մէկ նաւահանգիստէն ուրիշ մը փոխադրուած ժամանակ։

Զմիւռնիոյ մէջ գինքը խիստ չափաւոր են։

Կորուստները անմիջապէս կը վճարուին Զմիւռնիոյ կամ Անգղիոյ մէջ ապահովելոյն կամքին համեմատ։

ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ Ֆրանկաց Թաղ Բաէնոլուցոյի Ֆէրխանէն թիւ 2 և 3
ՃԻԿԴ. Բէշտիմալճըլար պաշի Սէֆէրեան խանի վերի յարկը թիւ 3

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԳՈՐԾԱԿԱԼ
Ճօն Ա. Ա. Կուշ

Ապահովիլ ուզողները կրնան նաև դիմել Սէֆէրեան խանին քով Եսայեաններու մաղազան ուր կը գտնուի

ՓՈԽ ԳՈՐԾԱԿԱԼ
Յ. Կ. Հիւսնեան

Մանրամասն տեղեկութեանց համար պէտք է դիմել վերոյիշեալ խանին վերի յարկը թիւ 3 մասնաճիւղին

ՏՆՕՐԷՆ
Բիբէր Ռ. Կուշ

QUEEN Ընկերութիւնք իւր 2,000,000 Անգղիական ոսկոյ դրամագլխին հետ միասին ունի նաև բաժնեատարց ԱՆՍԱՀՄԱՆ երաշխաւորութիւնը, որով կատարեալ վստահութեան արժանի է։

Ընդ. Գործակալը ՃՕՆ Ա. Ա. ԿՈՒ լիազօր արտօնութիւն ունի ընկերութեանց դէմ եղած որ և է դանգատանաց և խնդրանաց պատասխանել և եղած կորուստները ԱՆՄԻՋԱՊԷՍ վճարել։

ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՔ QUEEN ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Այտըն — Ա. Արիստոկլիտիս	Սուսամ — Լէօն Միսիր	Ուրլա — Նոր. Միխայիլու և Ընկ.	Տէնիզլու — Եղբարք Ֆիմէրէլի	Ամէն գործակալութիւն իւր մասնաւոր ճարտարապետն ունի Զմիւռնիոյ Ընդհ. Գործակալութեան ճարտարապետն է Մ. ՆԻԲՕԼԱ ՄԱՆԷԹԱ
Ատանա — Սուրսօք Լութֆօլլահ Բասա	Թիրէ — Պ. Եոհ. Պալըօղլու	Նոր Եփեսոս—Ալէքս. Միխայլօբուլօ	Բառոս — Ա. Գարման	
Ալէքսանտրէթ—Պէյլանթէ և Քօթօնի	Եօտէմիշ — Սօկրատ Հ. Անտրէու	Տիքիլի — Գ. Ն. Սինատինոս	Լիմնոս — Ի. Վ. Լամբրինօ	
Պէրութ — Ն. Տ. Սուրսօք	Մէնէմէն — Տ. Զ. Մէյմար օղլու	Չէօշմէ — Ալֆօնս Միշէլ	Միթիլլի — Եռան. Թէօտօսեադիս	
Մաղնիսա — Մ. Տիամանտօբուլօ	Հին Ֆօչա — Բ. Վասիլիու	Մաքրի — Ս. Սաավրիանոս	Սաքըզ— Արթիւր Թրիքօն	
Մէրսին — Ն. Բասաս և Ընկ.	Նոր Ֆօչա — Դրի. Համի Անաստասիու	Մուղլա — Բրոտր. Համի Պիրեաքօ	Սիմի — Ն. Բէթրիտի որդիք	
Նազիլի — Ա. Սարունձու օղլու	Պայընտըր—Համի Ավրամ Լիվանիտիս	Քասապա — Յակոբ Ճէվահիրճեան		

ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՔ RELIANCE ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Տէնիզլու — Եղբարք Ֆիմէրէլի	Միթիլլի — Ի. Թէօտօրատիս	Սիմի — Ն. Բէթրիտիս և որդիք	Ալէքսանտրէթ—Պէյլանթէ և Քաթօնի	Քարլօվասը — Ի. Տ. Նուանիտիս
Կէլիպօղլու — Մ. Օտոնի	Բիրէա / Աթէնք — Ի. Բանաս	Թէնէտօս — Ն. Քօսմանթինիտիս	Ալայամ — Տ. Վլամօս	Չէօշմէ — Ալ Միշէլ
Եօրի — Ա. Գ. Թիան և որդիք	Բիրղօս — Ն. Տիմաքօբուլօս	Թրիբօլի — Ալ Քայէֆիս	Պէրութ — Ն. Տ. Սուրսօք	Կորնդօս — Թէօֆ. Ըէնտի
Քէօսթէնճէ — Ի. Ա. Սէնիս	Ռոտոս — Անթ. Պարման	Թուլչա — Եղբարք Թէօտորօֆ	Պուրկազ— Ա. Տուրօնի	Քէրքիրա — Աթ. Միքրուտաքիս
Լաոնաքա — Ի. Չիրիփ և որդիք	Ռոտոսթօ — Ն. Ռոսի	Վոլթի — Ա. Ի. Միսիր	Պրասիա — Ի. Ա. Սէնիս	Քօքօ — Ք. Եանուլիս
Լէմնոս — Խր. Խրիստեան	Թէսաղոնիա — Մաթալօն և որդիք	Ուրլա — Ն. Միխայիլու և Ընկ.	Քալամի — Վիքթօր Ջան	Տարտանէլ— Օսքար Միշէլ
Մաքրի — Ս. Սաավրիանոս	Սամսոն — Տ. Մուրատեան	Վառնա — Անժ. Տիւրօնի	Իրաքլիօն — Ն. Քօրսիս	Քալիմնոս — Մանկլիս և Ընկ.
Մէրսինա — Ն. Թաթարաքիս		Այվալըք — Մ. Թ. Արիսթօլէլիս	Հանեա — Ա. Բրէվ	Սքալանովա — Ալէքս. Միխալօբուլօ